

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת פנחס

אור

מבחן מעשיו של האדם:

במדבר פרק כ"ה (י) וידבר ידוד אל משה לאמר: (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי: (יב) לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום:

שאלות

כך, נמצא שדרך זו עוברים מעשיו בכור המבחן מה היא כוונתו האמיתית. כך האדם בכל מעשיו צריך לבחון את האמת שבמעשיו ומהיא הסיבה האמיתית שמניעה אותו למעשה, בהיות שפעמים רבות האדם אמנם תולה את מעשיו בדבר מצוה אך האמת המסתתרת היא תאוות ליבו ומידותיו.

משל המבדיל בין ניתוח ע"י רופא לסתם אדם:

ובכדי להמחיש דבר זה נביא משל, כאשר אדם יכנס לחדר נתונים בבי"ח ורואה כיצד חותכים האדם ומוציאים את ליבו למפל בו, וכי יאמר שהרופא רוצה? ודאי שלא, אך מדוע לא? והרי בדומה לכך, אם יראה אחד שתפס אדם ברחוב והשכיבו ולקח סכין וחתך אותו והוציא ממנו איברים אין ספק כי רוצה הוא, וכי יאמר שהוא מנתח, ולכאורה מה ההבדל?

אולם מלבד תנאי השטח המבדילים בין המעשים, הרי גם סוג האישים מובדלים במהותם בכדי שיתפרשו מעשיו כניתוח לרפא, צריך להיות בעל ידע רפואי ולהיות מנתח, אבל כאשר אין לו מושג ברפואה כיצד יתכן שנפרש מעשיו כמנתח? ברור שהוא רוצה, הוי אומר שדרגת האדם וידיעותיו קובעות פרשנות מעשיו מניתוח לרצח מרפואה למשחית. כן הוא הדבר בבוועל ארמית שרק אדם שהוא קנאי ובדרגת יר"ש גבוהה שייד שהדבר יתפרש כקנאת הי"ת יכול לעשות כזה מעשה ומתוך הנהגתו ומעשיו אשר מעידים עליו כי הכל לכבוד השם יתברך בהיותו מדקדק קלה כבחמורה, אבל אדם פשוט אשר בועט ומולול בקיום התורה והמצוות, היתכן אצלו קנאה לשם שמים מתוך דאגת כבוד השכינה, הרי אם כל כך חס על כבוד קונו כיצד רומם בידים את התורה ומצוותיה?

תוכחת הקב"ה לשמש ולירח:

זאת ועוד מבואר במסכת נדרים דף ל"ט ע"ב דרש רבא ואמרי לה אמר רב יצחק מאי דכתיב (חבקוק ג) שמש ירח עמד זבולה, שמש וירח בזבול מאי בעיין והא ברקיע קביעי? (היינו הרי מקום השמש והירח ברקיע ולא בזבול אשר גבוה מהרקיע כמבואר בחגיגה דף יב:) ותירצה הגמרא מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו רבנו של עולם

א) שאלת השאלות אשר כל אדם שואל היתכן שבשביל מעשה רצח יקבל שכר גדול כזה הנני נותן לו את בריתי שלום, ואמרו חז"ל פנחס הוא אליהו שהאריך ימים ולבסוף עלה ברוח סערה השמימה ומלווה כל ברית ואף הוא אשר יבשר את הגאולה במהרה בימינו? **ב)** זאת ועוד אם המעשה נשגב כל כך מדוע חז"ל פסקו במסכת סנהדרין דף פ"ב ע"א וכתוב, במדבר כ"ה וירא פנחס בן אלעזר, מה ראה אמר רב ראה מעשה, ונזכר הלכה. אמר לו אחי אבי אבא, לא כך לימדתני ברדתך מחר סיני הוועל את הנכרית קנאין פוגעין בו. והיא הלכה ואין מורין כן, היינו שאם ישאל אסור להתיר לו לרצוח את הבוועל ארמית, ומאידך קנאים פוגעים בו, ולכאורה היה צריך להיות הלכה ומורין כן?

המצב בתוך מהנני:

עדים אנו למצב שישנם רבים אשר מקנאים בשם התורה להילחם נגד כל פעולה אשר לכאורה היא נוגדת השקפת התורה, ולזאת מרשים לעצמן לפעול ולעשות ככל העולה על רוחם, והחסבר לדברים כמובן שזה קנאות לשם התורה הקדושה, אולם כאשר האדם יבחן את מעשיו פעמים רבות יראה עד כמה הוא מועה ושזו עצת היצר ואין כל מטרה קדושה מאחרי הדברים, אלא מידות וסיבות שונות ואינטרסים אישיים, אך למען התחושה הטובה ולמראית העין תולים הכל בשם התורה, ולזאת התורה מנחה אותנו את הדרך לבחון את שורשם של מעשיו לכל ימעה בעבודתו כאשר נבאר.

המבחן נבחן בלקיחת האחריות:

ונראה לכאור כי קושיה מתורצת בחברתה היות ועצם המעשה הוא רצח בכדי להופכו למשמעות אחרת חייבת להיות קנאות לשם שמים טהורה מכל נגיעה ושיקול אנכי, ולו היתה הלכה הרי הדבר מתיר לכל אדם לבצע דבר זה מבלי לבדוק את הפנימיות שבתוכו אם מעשיו קנאה לקב"ה או לסיבה אנוכית כיון שחושב שמתור לבצע פעולת רצח זה, אך כאשר הדבר נקבע שרק קנאים פוגעים בו יודע האדם שאין היתר אלא הדבר נתון לשיקול דעתו האישית שעושה כן מתוך קנאת השם אחרת רוצה הוא ויענש על

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

הדברים לפי סודם, והיינו דקאמר ר"ג כלום יש אדם וכו'.
וכן כתב בנפש החיים להגרי"ח מוולוז'ין זצ"ל (שער ב סוף פרק יג) האריך להסביר שאין אתנו יודע עד מה כוונת אנשי כנסת הגדולה מתקני התפלה שהיו ק"כ זקנים ומהם כמה נביאים, וכל מה שנתגלה לנו מקצת כוונות התפלה מכתבי האר"י ז"ל אשר הפליא לעשות כוונת נפלאים אינם בערך אפילו כטפה מן הים נגד פנימיות עומק כוונת אנשי כנסת הגדולה בתפלה, דלא איתי אינש על יבשתא שיוכל לתקן תיקון נפלא ונורא כזה וכו' ע"ש. גם בתשו' התם סופר (חלק ו סי' פד וע"ש סי' פו ופט) כתב, דהגם שהותר לעשות כן באקראי להתפלל בלע"ז, אבל להעמיד ש"ץ באופן קבוע להתפלל תמיד ברבים בלשון העמים אסור לעשות כן שא"כ היה להם לאנשי כנסת הגדולה לתקן להתפלל בלח"ק, ויותר טוב היה להם לתקנה בלשון כשדים שזהו הלשון שהיו מדברים, וע"כ שהיו צריכים לתקן הנ"ל בלח"ק בתיבות ידועות וכוונות רצויות כדי למלאת חסרון עבודת ביהמ"ק, ונמנו על כל תיבה ותיבה ואות ואות בסודות עליונים עד שא"א להעתיק כוונות אלו בלשון אחר בשום אופן, ואם אנו אומרים בלשון שתקנו אנשי כנה"ג, אף על פי שאין אנו יודעים לכוון, מ"מ עלתה תפלתנו כהוגן, משא"כ כשמתפללין בלע"ז עכת"ד החת"ם. וחוספא בשו"ת יביע אומר חלק ה – אורח חיים סימן יב וכיו"ב כ' הגאון פני יהושע (ברכות כח), גבי הא דתני א"ל ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיוודע לתקן ברכת המינים, עמד שמואל הקטן ותיקנה וכו', ולכן כ' השל"ה שאין לשנות אפי' נקודה אחת, כי שנוי נקודה אחת יכול להחריב העולם וכו'. ולכן אפילו אינו מבין לה"ק יתפלל בלח"ק וכו'. ע"ש. וכ"כ בחסד לאלפים (סי' קא סק"ה). ועוד עיין בזה בשו"ת יחזה דעת חלק א סימן מג. וכן בשו"ת יחזה דעת חלק ג סימן ו. ותלז"ל.

דברי הגרי"א לבאר מאמר חז"ל עד כמה צריך האדם לבחון עצמו
שהכל לשם שמים:

נחזור לדברנו שהייב האדם להעביר את מעשיו בכור המבחן שתהיה כוונתו טהורה, ובדרך זו ראיתי שמפרש הגרי"א אברמסקי זצ"ל את הגמרא הנ"ל, והקשה הגרי"א וכי כל כך קשה לנסח עד שהוצרכו דווקא שמואל הקטן שינסח? אלא ביאר שכונת חז"ל ללמדנו היות וברכה זו נתקנה נגד הצדוקים פורקי עול התורה ויש שנאה כלפיהם מסתמא מי שיתקן נוסח הברכה יהיה מעורב בזה רגשותיו האישיים ולא רק חשבון החילול הי"ת שיש בדרכם, ולכן דווקא שמואל הקטן שהיה דרכו לומר (אבות פ"ד מ"ט) "בנפול

אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים ואם לאו אין אנו מאירים, באותה שעה ירה בהן חיצים וחניתות, אמר להם בכל יום ויום משתחווים לכם ואתם מאירים, בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם? ובכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות ומאירים שנאמר לאור חציק יהלכו וגו' עכ"ל.

הגדרת הגרי"ח במבחן הקנאה האם שמח בזה:

וראיתי משל יפה בשם הגרי"ח מבריסק כיצד להבחין במעשיו של האדם, הרי ידוע לעכבר יש שני אויבים והם החתול ועקרת הבית ושניהם רוצים להורגו, אך החתול בניהם הוא תהומי, החתול שמח שיהיו עכברים בכדי לאכול אותם, ואילו עקרת הבית מצטערת שהעכבר נמצא ונזקקת לאמצעי חיסול, ויותר הייתה שמחה אילו לא היה בא לבית. כך בדבר זה אפשר לבחון כל פעולות ומעשיו של האדם האם קנאתו לשם שמים או לא, אם שמח בנזק שנגרם לשני או מצטער עליו והיה יותר שמח שלא יהיה ולא יצטרך לקנא בו. והיינו פנחס אשר רצה את נשיא שמעון ודאי נצטער על כך רבות והוא הוכחה שהיה יותר שמח שלא יהיה החטא ולא יצטרך לרוצחו, אבל כעת שכבר ישנו מקנא לשם ולא חיסול חשבון עם האדם, כעין עקרת הבית, וכל זמן שאין האדם מגיע לשלמות זו לא יתכן שקנאתו תהיה לשם שמים אלא כדי לעשות רצון עצמו ולקרר את כעסו.

תקנת ברכת המינים דווקא ע"י שמואל הקטן ללמדנו שאסור לשנות נוסח התפילה:

ונקדים את הגמרא במסכת ברכות דף כח ע"ב תנו רבנן שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה. אמר להם רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם שיוודע לתקן ברכת המינים? עמד שמואל הקטן ותיקנה, לשנה אחרת שכחה. ומאחר ואנו נצרכים להביא מאמר חז"ל הקשור לפרשתנו נקדים בדרך אגב את אשר נלמד ממאמר זה עד כמה אסור לשנות נוסח התפילות אשר לעערנו בימינו הפך להיות דור הסידורים שרבים אשר מוציאים סידורים ומשנים הנוסחאות כאילו הוא דבר של מה בכך ולכן נביא דברי גדולי חכמי ישראל אשר כתבו בזה. וכתב מרן החיד"א זצ"ל בשו"ת חיים שאל (חלק ב סי' יא) כתב להביא רא"י לענין זה מהא דאמר ר"ג כלום יש אדם שיוודע לתקן ברכת המינים וכו', דלכאורה יפלא, כי מה חכמה היא זו לתקן דברות שתיים בלח"ק ואפילו תינקות היודעים לה"ק יכולים בנקל לתקנה? אלא שבהיות שמכל אות ואות מהברכות סוד שתלוי ביחוד וזיווג המדות, לבן צריך חכם גדול ורוה"ק שורה עליו לכוון

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

ואויבך אל תשמה ובכשלו אל יגל לבך" (משלי פכ"ד פסוק יז). והיינו שהשריש בקרבו מידה זו שאפילו שהוא אויב שלו אין לו לשמוח במפלתו, וכיצד ישמה במפלת הצדוקים ואדרבא היה שמח אילו לא היו צדוקים יותר מאשר שיפלו נמצא שנוסח הברכה יהיה נקי מכל תחושות אישיות. **וכן ראיתי בשו"ת קול מבשר חלק ב סימן ז** וז"ל והנה לכאורה הלא יש בזה סתירה שאם ע"פ התורה אסור לשנוא לחבירו איך נפרנס את המקרא כי תראה חמור שונא? אבל באמת בגמרא **פסחים דף ק"ג ע"ב** מקשה על קרא דכי תראה חמור שונאך ומי שרי למיסני והא כתיב לא תשנא את אחיך בלבבך, ומוקי לה כגון שראה בו דבר עבירה ושונא מחמת עבירה ולא מחמת שאין לכו שלם עמו. ובתוספות שם פסחים דף ק"ג הקשו מההיא **דב"מ דף ל"ב** דאמרינן אוהב לפרוק ושונא למעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו והשתא מה כפיית יצר שייך כיון דמצוה לשנאות? ותיצו כיון שהוא שונא גם חבירו שונא אותו דכתיב כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם ובאים מתוך כך לידי שנאה גמורה ושייך כפיית יצר עכ"ל, (ועייין בספר החינוך פ' משפטים סימן פ' ובהגהות מל"מ שם) ומעניינת מאד הפסיכולוגיה שבדברי התוספות, ועל פי דבריהם אמרתי לפרש מאמר נעים וזמירות ישראל בתהלים סוף פרק קל"ט: הלא משנאך ה' אשנא ובתקוממך אתקוטמ, ר"ל כי הוא שונא רק למי שהוא מצוה לשנאות, ואעפ"כ תכלית שנאה שנאותים, ר"ל שבאים מתוך כך לידי שנאה גמורה, כי: לאויבים היו לי, ר"ל כיון שהוא שונא גם חבירו שונא אותו כנ"ל ובאים מתוך כך לידי שנאה גמורה, וא"כ יש חשש שמא אין כוונתו טהורה בשנאתו לשם שמים באמת רק הוא בעצת היצר מחמת איזו נגיעה עצמית גשמית, ולכן התפלל: חקרני אל ודע לבבי בהנני ודע שרעפי וראה אם דרך עוצב בי, ר"ל אתה ה' היודע מחשבות אם אתה רואה כי היצה"ר מסמא את עיני ונדמה לי כי דרכי ישרה ותמימה לשם שמים ובאמת איננה טהורה ממחשבת פיגול ופניה צדדית, באופן זה אני מתחנן לפניך: ונחני בדרך עולם, ר"ל שתסייעני לשוב לדרך הנצחית והאמיתית. ועל פי האמור יש להבין דברי הגמרא **ברכות דף כ"ח סוף ע"ב**: שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני ר"ג על הסדר ביבנה אמר להם ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים עמד שמואל הקטן ותקנה, וזה צריך ביאור איזה הומר יש בתקון ברכת המינים יותר מן י"ח ברכות אחרות שבתפלה? אכן לפי שברכה זו כולה מלאה קללות נמרצות לאויבינו

כל איש ישר בעיניו דרכו בעבודת השם אפילו השבטים:
כמו כן מצינו אצל אחי יוסף במשך עשרים ושתיים שנים שדנו את יוסף מדין רודף ונחלקו לשלושה דעות מה דינו דיעה ראשונה להורגו, דיעה שניה לזורקו לבור של נחשים והיינו להרוג אותו בגרמי ולא בידיהם, ודיעה שלישית של יהודה למה שידנו תהיה במיתתו נמכור אותו לישמעאלים ואם מגיע לו מיתה כבר הם יהרגו אותו, והתקבלה הכרעתו של יהודה וביצעו ותיכננו את כל התהליך כיצד להודיע לאביהם, וכל פסק דין זה נעשה בשיתוף השכינה כדברי חז"ל מאחר והיו רק תשעה שיתפו עשירי את הקב"ה והשביעו שאף אחד לא יגלה לאבא, וואגב ראיתי שהקב"ה שיתף איתם פעולה כי בדרך שאדם רוצה מוליכין אותו ולכן לא מנע מהם) ומאז נעלמה רוח הקודש מיעקב במשך כ"ב שנים, נמצא שמדובר על גדולי עולם שיכולים לשתף ולהשפיע גם בשמים והם הבינו שהכל נעשה בצדק וביושר וכל מעשיהם בשם התורה והצדק, ואכן כך הם הרגישו במשך כל הכ"ב שנים למרות שראו את צער אביהם שלא קיבל תנחומים עליו ונהג באבלות כל אותן שנים שהם נוהגים בצדק. ולכסוף נגלה קלונם והתברר להם שהם מעו

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

העביר על עיניו איזו מטפחת והתחיל לראות את העולם הבא, והנה ראה שכתוב זה שער גיהנום של רשעים, התפלא החכם וכי יש גיהנום לצדיקים ומדוע כתוב לרשעים, אך לא שאל וראה כיצד נענשים הרשעים בגיהנום איום ונורא, המשיך בדרכו ורואה שער גיהנום לצדיקים, אך אינו מבין כיצד יתכן, והנה רואה מקרה ראשון כיצד מענישים קשה אדם שריחם על אלמנה, ועוד מקרה שני מענישים בעונש חמור על שהיה לומד תורה בקול רם בין מנחה לערבית בביהמ"ד, ומקרה שלישי נענש קשה על ששמר השבת, וכבר אינו יכול להתאפק ושאלו לפשר הדבר ונעלם המראה. עכ"פ השיבו המקובל שהראשון כאשר ראה שבי"ד פסקו לרעת האלמנה חירף וגידף הבי"ד, ולכן נענש כיצד מבזה הדיינים, והשני היה יושב בבית המדרש ושם היה רב דורש בין מנחה לערבית והוא לומד בכוונה בקול ומפריע לדרשן וגורם לביזיון ת"ח ולכן נענש, והשלישי שהיה חולה מסוכן בביתו והתחמד שלא לחלל שבת ונגרם נזק לחולה ולכן נענש על שמירת השבת. נמצא שאפילו קיום מצוות כאשר מסתתרת מאחרי אותן מצוות מחשבות רעות וכוונות לא טהורות יענש עליהם. ולכן חובה על האדם לפשפש ולמשמש במעשיו אם הם לשם שמים, או מסתתר אחרי מעשיו דבר אחר.

מופר השכל:

עלה בידנו ללמוד מפרשתנו עד כמה חייב האדם לבחון את מעשיו מהיכן הן נובעים מאחר ופעמים רבות זו עצת היצר אשר מטעה את האדם לתלות מעשיו בשם קנאות לתורה או לשם שמים, וכאשר יבחן את עצמו ימצא שהכל נובע מתוך נגיעות אישיות ומידות ואינטרסים, ובפרט בימינו אשר לצערנו רבים פועלים בשם התורה ולא בוחלים בשום דרך ואינם אלא מחללי שם שמים בריבים כי ממאסים את עולם התורה ולומדיה בעיני הכלל, ועל כך נאמר הרמז כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים הרמז בזה שכל אשר תולה מעשיו בלשם שמים הרי ממילא עומד על דעתו ומתקיים המחלוקת כי אינו חושב שעושה דבר רע, ומעין אשר אנו עדים בתקופתנו על כל אויבינו השהידים אשר מוכנים להתאבד בשביל להרוג כיון שמשכנעים אותם שכל מי שיצליח להרוג נהפך לשהיד קדוש וזה מה שנותן להם את הכוח להמשיך במלחמה ולהתאבד למען המטרה הקדושה המוטעית שמהדירים להם, ויתכן שלכך אנחנו נענשים מידה כנגד מידה היות ויש רבים בתוך מחננו משתמשים באותה סיסמה ולעטוף את מעשיהם הנלוזים בשם התורה ולשם שמים ומוסרים נפש על כך, אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שאין המטרה מקדשת את האמצעים וחייב האדם להעביר בכור המבחן את קנאתו ורק אז יתכן שינצל ומעשיו יהיו רצויים להי"ת, ויהיה רצון שלא נכשל במעשינו שיהיו במהרה ובקדושה לעשות נחת רוח לפני בוראנו אמן ואמן.

בידידות ואהבה ובברכת שבת שלום ומבורך

הצב"י מרדכי מלכא ס"ט

